

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

Ca avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

In alte valute la felul sau mai jos
pentru acoperirea cheltuielilor
banca :

DM 100 - Fr. Etr. 90 - L. St. 35

USA 60 sau echivalent

FRF 350

USA 70 sau echivalent

FRF 400

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France
Telefon : (33-1) 46. 02. 05. 40 - Tetex 633520F
Commission Paritaire N° 65481 - C;C;P; : 11 341 71 A Paris
Telefax : (33-1) 46.02.1437

Numărul 182

7 mai 1992

"NOUS AUTRES ROUMAINS"...

G. Bernanos scria pe un exemplar al cărții sale "Nous autres Français" : "Greșim când credem că lăsăm trecutul în urma noastră. El ne lasă, din politețe, să-l depășim o clipă. Oricând ne poate ieși înaintea pe o scurtătură pe care noi o ignorăm".

Dar când "depășirea" trecutului este aplicată silnic unui popor întreg ? Când sistematica desfigurare a trecutului este însoțită de uciderea fizică și spirituală a celor care-l revendică ? Atunci, dacă după tenacitatea a 45 de ani de non istorie trecutul ne mai poate ieși înaintea, această întâlnire nu e doar o telescopare a timpului.

Poate de aceea entuziasmul unei mulțimi de sute de mii de oameni, venită să-l întâmpine pe Regele Mihai, n-a provocat - incredibil ! - nici un incident. Fiindcă bucuria regășirii n-a avut nici impuritatea triumfului, nici cea a revanșei. A fost o bucurie care nu-și credea ochilor că este. Atît.

Într-o țară în care regimul instaura sărbători prin ucaz și ordona entuziasme, pentru prima oară - după frînturile de bucurie, repede acoperite de zgomotul gloanțelor în decembrie 1989 și după disperata regăsire a

solidarității sfîrșită în linșaj politic în iunie 1990 - Bucureștiul tuturor umilirilor s-a transformat în loc de sărbătoare adevărată.

După 45 de ani de discursuri inepte și interminabile, într-o perfect alienanta necomunicare între locuitorii țării și "aleșii" ei, au vorbit lacrimile și cuvintele s-au purificat în simplitatea recunoașterii : "mă bucur că nu m-ați uitat după atîția ani"

După 45 de ani de domnie ideologică și persecuție a credinței, în Bucureștiul profanat de buldozere a răsunat corala mulțimii răspunzînd "Adevărat a Înviat !" la știrea, înnoitoare în veșnicie, transmisă mulțimii de o voce regală.

După 45 de ani de vulgaritate, impostură, gregară proliferare a luptelor pentru putere, mulțimea redescoperea chipul discret al prestaței.

Eram sigură că, în mulțimea care umplea ecranul televizorului, se afla și ofițerul de pe peronul gării din Sinaia, din frigul acelei ierni 1947 - frig anunțator de gol istoric -, care a întors ochii înlăcrimați spre Regele obligat la surghiun. Erau acolo și el, și cei uciși în munți, în închisori și noi, exilații, fiindcă ne reîntîlneam în demnitatea de a fi noi înșine.

Antonia Constantinescu

VIZITA REGELUI MIHAI SI PRESA FRANCEZA

Sîmbătă, 25 aprilie, numai canalul RF3 transmitea imagini de la sosirea pe aeroportul Salcia de lângă Suceava, amintind ostilitatea autorităților în decembrie 1990 și, ca pe o curiozitate, faptul că Regele Mihai este singurul supraviețuitor al șefilor de stat din anii războiului.

Duminică seara, însă, pe toate canalele televiziunii franceze comentatorii părăseau referințele istorice pentru a vorbi de un prezent surprinzător, descoperit de camerele de luat vederi: o imensă mulțime entuziastă ocupa centrul Capitalei cerînd "oaspetelui" să nu mai plece. Jurnaliștii vorbesc de "triumf", de emoția intensă a regășirii, de "revanșă istorică". Pe FR3, invitatul comentator al săptămîinii este recent academicianul J.-F. Deniau, scriitor și om politic. Privind secvențele din România, J.-F. Deniau vorbește despre nevoia de reguli și permanență în lumea contemporană. Ca fost ambasador în Spania, amintește că drumul spre democrație ar fi fost mult mai anevoios în absența Regelui Juan Carlos. Declarîndu-se fără prejudecăți față de monarhie, consideră că,

dacă este utilă țării, ea trebuie restaurată în România

A doua zi, Libération publică articolul "Întoarcere triumfală a Regelui Mihai la București. O mulțime imensă îl aclamă pe fostul suveran...", în care se scrie că monarhia este pentru opoziția din România condiția ca sumbra pagină a comunismului să fie definitiv întorsă. Le Quotidien de Paris remarcă enormul entuziasm al bucureștenilor, în timp ce Le Monde, sub titlul "Regele Mihai a fost primit călduros la București", se lansează în speculații politice. J.-B. Naudet comenta, în același ziar, acum un an și ceva o altă vizită, cea a președintelui francez, și considera că lipsa de organizare a opoziției dă credibilitate actualei puteri. De data aceasta se pune pe numărât. Cîți bucureșteni or fi fost ? "Oricum nu atît de mulți ca să ăutremure actualul regim, nu destui ca - exceptîndu-i pe tineri și pe vîrstnici - românii să-și descopere o înclinare monarhică." Autoritățile sînt astăzi, mai mult decît în decembrie 1990, sigure pe ele și pe contractul

vizitei, pe care Regele, "emoționat și demn" l-a respectat.

Altă optică în Le Figaro - "Bucureștiul în sărbătoare" este semnat de Fabrice Delaye, care descrie etapele vizitei - Putna, unde regele a fost întâmpinat de Doina Cornea și o mulțime venită din toate colțurile țării și "chiar din Moldova vecină", apoi București: mașina cu însemnele regale acoperită de flori, steaguri cu stema regală, mașinile poliției pe care au fost lipite portrete ale regelui, sloganurile mulțimii și imnul regal intonat pentru prima oară după 45 de ani. "În ciuda rezervei celui care a sosit ca simplu cetățean, vizita s-a transformat într-un simbol politic (...). Succesul popular al vizitei deschide ipoteza unei restaurații. De acum înainte, coaliția la putere - FSN și PNL - trebuie să țină seama de un nou concurent."

Același ziarist, aflat la București, revine în Le Figaro din 4 mai, cu un articol despre impactul vizitei. "Prin moderația și farmecul său, Mihai al României a reușit să seducă, regășind legătura afectivă cu un popor pentru care era în mare măsură un necunoscut... În alte vremuri, această vizită de Paști ar fi fost socotită un plebiscit monarhic, dar ex-regele a avut înțelepciunea și tactul să nu forțeze lucrurile într-o țara unde istoria monarhiei a fost atîta vreme ocultată de propagandă..." Intelectualii, studenții PNTCD-ul fiind cucerți deja la ideea restaurării, autorul încearcă să afle alte opinii.

Incorijibil, Radu Cîmpeanu precizează : "...m-am întreținut 45 de minute între patru ochi cu regele, într-un climat de mare încredere reciprocă", spunînd că este pentru un referendum acum, între alegerile legislative și cele prezidențiale și că "monarhia are avantajul că ar evita tensiunile din jurul alegerilor".

Bogdan Pătrașcu, vice-președinte FSN: "Partidul nostru nu este aprioric împotriva monarhiei. Sîntem social-democrați și în Scandinavia sau în Spania, social-democrații trăiesc în bună înțelegere cu monarhiștii".

Mihai Biji, vice prim-ministru (premierul Stolojan a refuzat să comenteze): "... dacă venirea regelui este prilejul unui nou clivaj în societatea românească el este și singura personalitate care poate să ștergă urmele comunismului în țară"

În fine, Fabrice Delaye citează din editorialul lui Ilie Șerbănescu, din Express: "Succesul vizitei Regelui a fost mult accentuat de marele contrast cu actuala putere".

"PENTRU A EVITA INDUCEREA IN EROARE A ELECTORATULUI..."

Amendament la legea electorală, depus la comisia juridică a Camerei Deputaților:

"Partidul Național Liberal propune ca, după art. 39 să se introducă articolul cu următoarea formulare: Coaliția de partide care a participat la alegerile anterioare sub o denumire, o poate păstra numai dacă nu și-a schimbat componența inițială. De asemenea, denumirea respectivă nu poate fi utilizată de o altă coaliție". Motivația ? "Pentru a se evita inducerea în eroare a electoratului prin folosirea abuzivă a semnelor electorale anterioare. Pentru a se evita inducerea în eroare a electoratului prin folosirea abuzivă a denumirii anterioare."

Ținta, prea limpede, a textului de mai sus

APEL

Considerând că Partidul Național Liberal se află într-un moment de răscruce a evoluției sale politice și în fața unor hotărâri, și cu implicații majore, și pe termen lung asupra dezvoltării democratice a României;

constatând că în prezent conducerea P.N.L. (care nu se ridică la înălțimea momentului) - prin acțiuni unilaterale și lipsite de transparență caracteristică principiilor democratice - organizează partidul pe o cale greșită, rupându-l de aliații lui firești, grupați în cadrul CONVENȚIEI DEMOCRATICE și direcționându-l spre alte alianțe neconforme moralei și principiilor tradiționale liberale;

fiind convingși că P.N.L. are de îndeplinit - prin importanța și tradiția sa în istoria modernă a României - un rol hotărâtor în această evoluție;

subsemnații membri ai P.N.L. adresăm un APEL către toate organizațiile, către toți membrii și simpatizanții Partidului Național Liberal să ni se alătore și să sprijine acțiunile noastre ce au drept scop legitimarea morală, restructurarea democratică a partidului nostru și participarea în cadrul CONVENȚIEI DEMOCRATICE la alegerile parlamentare și prezidențiale.

Semnează în ordine alfabetică:
ARJOCEANU LAZĂR consilier; BADEA POPESCU TRAIAN, vice-președinte sector 1; CALIMACHI DIMITRIE, consilier; CERVENI NICOLAE, decanul Baroului București; DRAGOMIR TOMA, fost secretar executiv; IOAN POMPILIU, consilier municipal; HARVALIA ALEXANDRU, consilier organizație sector 1; MIHALCEA ADRIAN, secretar executiv; MOGA ANCA, consilier sector 1; OANCEA IOAN, secretar organizație sector 1; OTTULESCU DAN, vicepreședinte A.F.D.P. - Filiala sector 1; PASCU HORIA, deputat; POPESCU-NECȘEȘTI ADRIAN, membru fondator; TEȚU MARIA, membru fondator.

este privarea opoziției unite de identitatea câștigată la ultimele alegeri. Într-un prim moment, dl. Sorin Botnaru, care vorbește cel mai des - în ultimul timp - în "numele PNL", a negat implicarea partidului său în depunerea acestui amendament, dînd vina pe FSN, deși este scris negru pe alb în scriptele Parlamentului. Dar cum poate fi formulată o asemenea pretenție din partea conducerii PNL, cînd ea a dat libertate organizațiilor județene să rămîină sau nu în Convenție, în funcție de condițiile locale? În fine, poate accepta Convenția liste comune cu unele organizații liberale neștiind ce vor face deputații și senatorii aleși pe listele comune, sfîșiați între programul opoziției unite și politica "specială" a lui Radu Câmpeanu ? Clarificarea este cu atît mai necesară cu cît Convenția Democratică are în prezent o structură, un președinte - în persoana lui Corneliu Coposu - un program și o strategie față de putere, cu siguranță alta decît a liderului liberal.

□ Vintilă V. Brătianu, care se află la București, a declarat Europei libere că este surprins de opțiunile conducerii liberale - pe care le bănuiește carieriste și subiective - și favorabil propunerii deputatului N. Cerveni (v. Apelul alăturat) de înființare a "grupării liberale Convenția Democratică nu pentru a crea un nou partid, ci pentru a da posibilitate liberalilor, care doresc, să poată participa la alegeri în cadrul Convenției.

Laura Săulescu, ultima secretară politică a lui I.C. Brătianu, care trăiește în USA, a publicat o scrisoare deschisă adresată lui Radu Câmpeanu, în publicația exilului din New York, "Lumea liberă" din care cităm: "... nu se mai poate răbda umilința la care ne supune atitudinea ta (...) și nu mai poate fi tolerată rușinea cu care ai pîngărit PNL, care este stigmatizat astăzi cu epitetul de trădător".

□ După manifestația din 17 aprilie pentru acceptarea și la alegerile parlamentare a observatorilor naționali, desfășurată în fața Senatului, liderul PNL s-a plîns la Tv. ca manifestații au strigat lozinci jignitoare în fața sediului liberalilor, "au spărt geamurile, purtîndu-se extrem de violent". Din imaginile televizate nu se vedea mare lucru, în afara unei grămăjoare de gunoi, proptită în fața intrării. Poliția a dat un comunicat prin care a dezmințit că sediul ar fi fost devastat, cioburile provenind de la niște geamuri sparte anterior incidentului. Dar televiziunea, neobișnuit de generoasă, i-a dat de trei ori posibilitatea ultragiului lider să protesteze că a fost victima unui act nedemocratic care nu admite "părerea celuiilalt". "Or, noi avem o părere diferită. Se tînde la crearea unui superpartid (n.n. Convenția Democratică). Acuma, tot huliganismul acesta politic este regretabil pentru că el ne reamintește scene similare acum vreo doi ani prin București...". Cu alte cuvinte, cele cîtev azeci de persoane care au răsturnat o pubelă în fața sediului PNL și-au strigat: "Câmpeanu pentru noi este Iliescu doi", "La Palatul Cotroceni

cîntă cucuveaua/ Iliescu și Câmpeanu și-au găsit beleaua" sînt asemuși minerilor care au martirizat trei zile capitala, cotonogînd și devastînd. De altfel, așa cum se cuvenea, într-un comunicat "Convenția consideră că țelurile mitingului și tonul discursurilor pronunțate și, în general, modul în care s-a desfășurat acest miting, de desăvîrșită ordine, arată caracterul provocator al acestor acte; în nici un caz nu-i putem căuta pe inițiatorii lor printre conducătorii, printre partidele Convenției Democratice" atacatorii fiind considerați de C.D., "elemente diversioniste".

□ Dincolo de dramatizările dlui Câmpeanu, ceea ce tulbură mai mult în comportarea sa este lipsa de coerență. Deși în guvern, se plînge că s-a optat în legea electorală pentru sistemul Hond. De ce nu și-au impus liberalii punctul de vedere, și, în caz contrar, de ce mai rămîn în guvern? Apoi sistemul cu pricina este defavorabil partidelor mici, or, dl. Câmpeanu consideră că PNL-ul este prima forță politică din România, după scindarea FSN-ului. Este convins că va cîștiga alegerile singur deși, în cele 280 de localități unde formația sa a candidat pe liste separate la alegerile din februarie, n-a obținut decît 2-3 posturi de primari în cîteva sate.

"IESIREA PNL DIN CONVENTIE VA FI PERCEPUTA CA O CONSOLIDARE A ACESTEIA"

Este opinia lui Alexandru Herlea declarată într-un interviu publicat de "Cotidianul" (23 aprilie), referitor la imaginea opoziției românești în Occident, precizînd că "oricum, Câmpeanu este văzut în Franța ca lider al unui partid foarte dispus la copromisuri cu puterea". Președintele filialei din Franța a PNȚCD precizează că nu este în cauză Partidul Liberal ai cărui membri speră sa revină în Convenție, ci atitudinea conducerii liberale.

Decizia cea mai urgentă i se pare desemnarea unui candidat unic al opoziției unite. "Pentru că oricare ar fi acela, timpul trebuie lăsat să lucreze. Nu se poate pregăti un candidat pe care să-l prezinți cu o lună înainte de alegeri. Mediatizarea lui cere timp, chiar dacă este vorba de o personalitate cunoscută. (...) În Occident, faptul că opoziția nu are un candidat lasa porțile deschise unor atitudini care pot fi calificate drept lipsă de rigoare. Așa se face că un reprezentant al Convenției se lasă prezentat drept candidat unic al acesteia, fără să fie cazul." Lui Alexandru Herlea i se pare esențial "să se țină seama de un singur factor: cine are cele mai multe șanse să-l înlocuiască pe Iliescu". Candidatul trebuind să fie judecat, în primul rînd, după "capacitatea pe care o are de a convinge opinia publică să-l voteze. Iar condiția esențială pentru evoluția spre democrație este înlocuirea președintelui, de care se leagă o serie întreagă de structuri securiste."

În interviu, Alexandru Herlea, mai explica

utilizarea în Occident a conceptelor de "dreapta" și "stînga". De altfel, la restabilirea unei comunicări adecvate între Franța și România, contribuie și interviul publicat în "France Independente", în care A. Herlea prezintă francezilor, cu rigoarea și cumpătarea omului de știință, istoria PNȚCD-ului, opțiunile ideologice și situarea sa actuala în peisajul politic românesc

Recunoașterea europeană a PNȚCD-ului a avut loc, la începutul lunii aprilie la Bruxelles, cînd Uniunea Europeană Creștin Democrată l-a primit în rîndurile sale, ca membru cu drepturi depline.

RAZBOIUL DOSARELOR

Trei săptămîni după publicarea dosarului de securitate al lui V. Măgureanu în "Tinerama", SRI-ul, cu șef cu tot, a păstrat cea mai impenetrabilă tăcere.

"Ce s-a făcut în presă în jurul lui, nu-i deloc convingător" a opinat, fără suris, dl. Iliescu, la conferința de presă din 14 aprilie. Mai mult, dl. Măgureanu într-afîta a fost de disident, încît dictatura l-a exilat un an la Focșani! Ziariștii de la "Cuvîntul", "România liberă" și "Zig-Zag" l-au încolțit să explice de ce a mințit, totuși, spunînd ca n-a avut nici în clin, nici în mîncă cu securitatea. Fapt neimportant, desigur, din moment ce garantul integrității morale al fostului "disident" a ignorat întrebarea.

Peste două zile și-a făcut apariția în camera Deputaților chiar înpricinatul. Venise să răspundă la interpelarea deputatului FSN V. Boștinăru, care se referea la trei probleme: apartenența sa la securitate - să nu uităm că departamentul în care a activat, oricît de vremelnic, era condus de Pacepa -, implicarea în evenimentele minerești din septembrie 1991 și stimularea unui război ocult al dosarelor.

V. Măgureanu a spus că nu s-a înșoțit cu securitatea decît preț de un stagiul militar. Dosarul l-a fost furat de Gelu Voican" și a fost publicat conform tacticii "lovește în cutare și-l vei dărîma pe celălalt". "Celălalt" trebuie să fie dl. Iliescu, din moment ce "cutare" este dl. Măgureanu. Și cînd te gîndești că mai ieri păgubitul și șterpeltorul de dosar supravegheau cot la cot lichidarea Ceaușeștilor, în calitate de "tribunal". Cum se vede, gangsterii zilelor noastre, la mînie scot dosarul, ceea ce are avantajul că mai aflăm și noi cite ceva. De pildă că 50.000 de dosare au fost distruse sau sustrate și deținute ilegal.

Paraponisit, V. Măgureanu vrea chiar sa se descotorosească de arhivă și a propus cadoul otrăvit Parlamentului: publicarea listei informatiilor care s-au strecurat în forul legislativ. Ceea ce deputații au acceptat, urmînd să fie de acord și Senatul. Moțiunea în care se cerea același lucru - depusă în august 1991 de deputatul Claudiu Iordache și semnată de 130 de parlamentari - la Senat s-a "rătăcit". Să ne amintim că STASI reușise să infiltreze o parte din opoziția est-germană pentru a o controla, devia și transforma într-o

Comentarii la interviul presedintelui Ion Iliescu, publicat în "Le Figaro" (16/IV/1992)

Președintele român afirmă că "nu exista altă alternativă la economia de piață, economia de piață nimic altceva". Dar nu spune cum se materializează această idee în România, care sînt reformele și în ce ritm se aplică ele. I-ar fi și greu să prezinte aceste reforme pentru că, după aproape trei ani de la căderea regimului comunist, țara păstrează aceleași structuri economice, fără schimbări notabile, într-o proporție de 80% în economie.

Este adevărat că președintele afirmă că "demersul nostru... este diferit de cel al vecinilor din Estul Europei". Dar păstrează tăcerea asupra "instrumentelor financiare adecvate pentru a duce la bun sfîrșit reformele noastre". Și adaugă: "ceea ce se petrece în Cehoslovacia, în Polonia, în Ungaria și chiar în fosta RDG ne dă pină acum dreptate."

Să vedem cum se prezintă aceasta "dreptate". OCDE studiază îndeaproape ce se întîmplă în PACO 5 (țările Europei centrale și orientale), pe baza a patru indicatori cheie folosiți în mod tradițional: creșterea economică, inflația, șomajul și balanța de plăți. Dacă spusele dlui Iliescu ar fi exacte, situația României n-ar fi caracterizată de OCDE ca fără speranță de ameliorare imediată. Să vedem care sînt indicii economici pentru 1991 (*). În ce privește balanța de plăți, România, Bulgaria și Polonia se află într-un dezechilibru similar (între -1 și -2 miliarde de dolari), în vreme ce Cehoslovacia și Ungaria și-au regăsit deja echilibrul (între +0,2 și 0,5 miliarde de dolari). În ce privește producția, ea este într-o adevărată cădere! România se prezintă cu o scădere a volumului de producție de ordinul a 14% din produsul interior brut, chiar dacă păstrează în mod artificial părți întregi dintr-o industrie vetustă, energofagă și abundent subvenționată din bugetul statului. În celelalte țări, unde au avut deja loc importante schimbări industriale, situația este aproape identică: în Cehoslovacia: -16%, și cu mult mai bună în

opoziție decorativă (v. cazul fostului prim ministru L. de Mezière), lucru pe care SRI-ul, doar în măsura interesului de moment, îl va dezvălui. Dacă Măgureanu propune ceea ce n-au reușit să obțină atîtea proteste și manifestații, înseamnă că lista - după atîtea dosare "distruse" - va fi cu necesitate selectivă, vizînd, după toate probabilitățile, destabilizarea aripii Roman.

În 21 aprilie, cu ocazia reuniunii periodice a reprezentanților AFDP, Procuraturii Generale, Ministerului de Justiție ș.a., în vederea demarării "procesului comunismului", dl. Măgureanu a fost și mai precis. În arhiva SRI, preluată de la securitate, se află: 1.267.384 dosare de urmărire informativă, din care 97.138 de cazuri se aflau "în lucru" la 22 dec. 1989; 603.333 dosare de rețea referitoare la 425.965 persoane care au colaborat cu securitatea - dintre care 162.439 se aflau în legătură directă cu "organele" la 22 dec.

Polonia: -9% și în Ungaria :-8%. Doar în Bulgaria lucrurile stau mai prost (-23%).

Cît privește inflația, este o explozie! România se prezintă cu o creștere a prețurilor de consum de + 228%, în timp ce în Cehoslovacia inflația începe să fie stăpînită (+57%), în Polonia (+61%) și în Ungaria (+36%). Doar Bulgaria face excepție cu un indice de +714%.

Șomajul este încă menținut între 7 și 12% din populația activă în Cehoslovacia, în Ungaria și în Polonia. Aparent, România, stă mai bine cu 3%. Doar că această cifră este obținută în condițiile unei industrii încă bolnave și menținută artificial (pînă cînd ?) prin serioase subvenții de stat.

În aceasta conjunctură, situația jalnică a Bulgariei are o explicație specială. Această țară își dezvoltase o economie complet dependentă, în comenzi și surse de materii prime, de URSS. Pe de altă parte, Bulgaria nu dispune de resurse energetice și de bogății naturale importante. Căderea patronului sovietic a antrenat inexorabil falimentul economic al Bulgariei.

Dar situația României este complet diferită de cea a Bulgariei. Așa încît niciuna dintre cifrele prezentate mai sus nu justifică satisfacția cu care dl. Iliescu își "dă dreptate" singur. Restul interviului nu cuprinde decît constatarea că există "rezerve internaționale îndată ce este vorba de problema românească și nu doar din partea BERD-ului" și că CEE "înțelege să ne dea lecții de liberalism, în special în ce privește monopolul de Stat al comerțului nostru exterior".

Neștiind ce să răspundă la aceste critici justificare, dl. Iliescu se grăbește să tenteze o nouă piață pe ruinele CAER-ului, adică cea a țărilor riverane Mării Negre!

Nu cu asemenea argumente se poate ameliora economia românească și nici nu poate fi convinsă Franța că ar putea juca rolul "primului nostru avocat pe lângă instituțiile internaționale", cum speră dl. Iliescu.

Prof. dr. Dumitru Lăzăroiu

(*) Vezi "Le Nouvel Observateur" din 9/IV/1992

1989; 27.354 dosare de rețea au fost distruse sau sustrate în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

La aceeași întîlnire, ministrul N. Spiroiu a comunicat că a predat deja 38 de volume ale dosarelor, elaborate la cererea lui Ceaușescu în 1968, referitoare la crimele și abuzurile săvîrșite pînă în 1965 - în special în perioada Canalului, precum și la așasinarea lui L. Pătrășcanu și Ștefan Foriș.

În toiul acestor evenimente, "Cuvîntul" publica scrisoarea adresată Parlamentului de un grup de cadre cu funcție de execuție în SRI, în care se afirmă că 95% din conducerea centrală și teritorială este alcătuită din foști politrucii care fac din SRI un instrument politic. Semnatarii declară că pot furniza dovezi în legătură cu implicarea SRI-ului în alegerile de la 20 mai 1990 și în venirea minerilor în capitală.

A.C.

OU VA ... L'OUEST ?

De fapt, colocviul de la Sorbona era consacrat întrebării "Où va l'Est?" Într-o primă ediție din primăvara lui 1990 și cea din 22 aprilie 1992, deosebirea este dintre speranță și confuzie. La prima ediție, majoritatea invitaților erau celebrități prigonite ale opoziției din țările ex-comuniste, mulți dintre ei se întâlneau pentru prima dată în entuziasm general al căderii cortinei de fier. Prin ecumenismul invitaților la această a doua ediție, organizatorii (Libération-Developpement în colaborare cu TF1, Europe 1 și BBC) exprimau o stânginitoare dorință de "normalizare". Cîțiva invitați: președintele lituanian Vytautas Landsbergis și Lothar de Mezière, demisionatul prim-ministru est-german din pricini de colaborare cu poliția politică, B. Gheremek și vice-președintele A. Ruskoi, adversarul lui Elțin și, printre altele, susținătorul separatiștilor transnistrieni, N. Manolescu și Petre Roman, Adam Michnik și Viktor Alknis, "colonelul negru" din Parlamentul Federației Ruse, diverse personalități politice occidentale și W. Jaruzelski, fostul președinte polonez, izolat diplomatic pe vremea decretării stării de asediu în 1981, etc.

Ne oprim la cel mai delicat dintre subiecte (ultima masă rotundă a colocviului), care, în țările cu pricina se numește de-a dreptul "procesul comunismului" iar la Sorbona a primit formularea pirandelliană "Toți vinovați, toți inocenți? Cine poate judeca trecutul?" (s.n.) Observăm în treacăt că, atunci cînd l-au trăit pe pielea lor, gazdele pot să-l judece, cum o mărturisește actuala "afacere Touvier" în plină explozie în Franța.

Participanți: Gregor Gysi - președintele ex-comuniștilor est-germani, N. Manolescu, generalul Jaruzelski, Petr Pithart, primul ministru al Cehoslovaciei, Viktor Alknis susținătorul "beretelor negre" care au invadat Țările Baltice în ianuarie 1989 și fostul ministru spaniol al culturii, scriitorul G. Semprun. Cum recunoaște chiar Libération (unul din organizatori), a fost "o nostimă cacofonie". Și cum să nu fie așa, cînd societatea franceză, ea însăși, continuă să fie "marcată" de cei cinci ani de ocupație și pétenism, de acum aproape 50 de ani!

Analiza riguroasă a lui N. Manolescu a fost, în acest amalgam, contribuția cea mai lucidă. "Procesul comunismului este proiectul cel mai nobil și mai necesar. Este și cel mai confuz". Nimic mai adevărat. Într-adevăr, mărturia că pentru el "recunoașterea vinovăției de către vinovat e mai importantă decît pedepsirea lui", nici nu putea fi mai elocventă, în condițiile în care N. Manolescu a putut asculta la stînga sa sofistica generalului Jaruzelski, iar la dreapta sa, inocentarea unei societăți bolnave pledată de avocatul G.Gysi. Brutalitatea cu care "colonelului negru" V. Alknis și-a încheiat discursul - construit după modelul "și voi linșați negri" - "cine trage cu revolverul în trecut se poate aștepta să primească o lovitură de tun" a avut măcar darul sa

restabilească termenii reali ai confruntării.

Am avut parte și de demonstrația concretă că procesul comunismului trece prin conștiința vinovăției. La un moment, N. Manolescu și-a exprimat regretul că Petre Roman nu este în sală ca să explice implicarea guvernului său în mineriada din iunie 1990. Pe aceste cuvinte, interpelatul a pătruns în sală, ca și cînd aștepta în culise momentul intrării în scenă. Cu seninătate, dînd impresia că la el exercițiul verbal se confundă cu minciuna, nici n-a mai răspuns la întrebare explicînd că el însuși este o victimă a minerilor. Printre minerii care, în septembrie 1991 cînd l-au martirizat, se puteau zări "steagurile Alianței Civice"! A fost răsplătit de huiduielile și hohotele de rîs ale sălii care l-a bruiaat copios.

A.C.

NU NE TREBUIE EUROPA !

Există mai multe căi de a deveni celebru în țară și străinătate. Unii invită minerii, alții îi alungă pe străini. Gheorghe Funar, primarul PUNR al Clujului, în curs de celebritate europeană, a ales a doua cale. După ce a dat un ucuz prin care libertatea de întrunire, garantată de Constituție, era, în parohia sa, îngrădită, fiind condiționată de semnătura dsale, după ce a pus bețe-n roate unei întruniri internaționale organizată de Fundația americană Soros, a respins participarea unei delegații olandeze, în care se aflau și parlamentari. Ca să se știe cine este șeful democrației la Cluj. Partizan al "democrației originale" a Marelui Zîmbitor, el a oferit mediilor occidentale o dovadă în plus a mecanismelor ei xenofobe și autoritare. Drept care s-au întrerupt colaborările cu Clujul, crescînd proporțional și izolarea pe cap de locuitor în România. De altfel, același ales PUNR promitea, într-un interviu publicat în revista "Europa", o fructuoasă colaborare în viitorul parlament între formația sa și cea a lui Vadim Tudor.

La Strasbourg, Parlamentul european a votat în 5 mai, în unanimitate, admiterea Bulgariei ca membru plin. Argumente: ultimele alegeri și politica de drepturi egale față de minoritatea turcă. Cei care l-au votat pe Gh. Funar au votat și îndepărtarea României de la porțile Europei. Dar ce ne trebuie nouă Europa cînd avem PUNR, FSN cu aripi și democrați originali ?

Șerban Demetriu

DIN NOU PE NISTRU

La Tighina s-a întrunit pe 12 aprilie comisia de conciliere care a decis dezarmarea forțelor separatiste și deminarea terenurilor și obiectivelor industriale. După o noapte caldă, pe 14 aprilie, primii gardiști depuneau armele,

dar piramida lor nu a fost predată armatei a 14-a, de la care au fost sustrate, ci transportate la Tiraspol, mereu la îndemînă... Podul peste Nistru, de lîngă Comenk, blocat de separatiști, a fost deschis circulației iar 15 aprilie ar fi trebuit să fie ultima zi de conflict. Acordul de încetare a focului părea că va fi respectat, în ciuda unei tensiuni înca perceptibile și a unor inițiative locale, ca cea din noaptea de 15 spre 16 aprilie, cînd gardiștii au deschis focul, lîngă satul Coșnița. În prezența a doi observatori ai CSCE, cei patru miniștri de externe s-au reîntîlnit în 17 aprilie la Chișinău, la hotelul "Codrul", pentru a examina situația din stînga Nistrului, iar la discuțiile din după-amiaza aceleiași zile au participat și liderii separatiști Smirnov, Mărcuță și Chișac. S-a constatat că problema cea mai dificilă este deminarea, cîmpurile semănate cu mine continuînd să facă victime.

Dar în noaptea de 18 spre 19 aprilie, la numai 24 de ore de la această întîlnire, la Tighina, în dreapta Nistrului, cazaci, ofițeri ai fostei armate sovietice și paramilitari au deschis focul, inclusiv cu rachete, provocînd moartea unui polițist și a patru civili și rănirea a șase persoane. Liderii separatiștilor par a fi scăpat controlul asupra celor pe care i-a înarmat. Cu o zi înainte de atac, emisiunile și informațiile provocatoare transmise pe canalul rus de televiziune, Ostankino, sfidau eforturile internaționale de pace, făcîndu-se ecoul declarațiilor unor factori de răspundere din Federația Rusă, care cereau un statut politic aparte pentru Transnistria. Mircea Snegur a adresat o telegramă Congresului deputaților poporului de la Moscova cerînd încetarea amestecului în treburile interne ale unui stat suveran al republicii Moldova. În 20 aprilie, președintele Smirnov anunța formarea armatei "naționale", cu un efectiv de 12.000 de oameni, cerînd ofițerilor din armata a 14-a, care aparține actualmente Federației Ruse și este, deci, o armată străină pe un teritoriu suveran, să-și continue activitatea în "armata nistriană", promițîndu-le avantaje, în primul rînd locuințe! Exact 20.000 de milioane de ruble, ajutorul acordat de Federația Rusă armatei a 14-a, este și suma pe care Smirnov a declarat că a deblocat-o pentru crearea "armatei nistriene".

În noaptea de 4 spre 5 mai, al treilea pod peste Nistru, de lîngă satul Gura Bîcului, a fost aruncat în aer.

HOTĂRÎRE

În ședința din 17 aprilie 1992, Colegiul director al Partidului Alianței Civice a hotărît: 1 - Anularea tuturor împuternicirilor pentru reprezentanții în străinătate, astfel de împuterniciri nefiind prevăzute în statutul PAC. 2 - În fiecare țară pot fi organizate grupuri de sprijin ale Partidului Alianței Civice. 3 - Prezentă hotărîre intră în vigoare astăzi, 17 aprilie 1992

Președinte,
Nicolae Manolescu

Săptămînalul condus de Radu G. Țeposu (președinte-director general) și Ioan Buduca (redactor șef) face parte din publicațiile cărora sintagma "de atitudine" li se potrivește, chiar dacă uneori ea poate stîmni zîmbete ironice: la urma urmelor, ce publicație nu este de atitudine ?

Privesc numerele pe care le am la dispoziție (ultimele pe anul trecut) și mă înearcă o umbră de regret: nu mai văd pe primele lor pagini caricaturile diferitelor personalități mai cunoscute (adjectival, ca și substantivul, nu sînt neapărat pejorative, nici neapărat laudative) însoțite de replicile "programatice" care făceau deliciul cititorilor "d'antan". Nu mă mai întreb "mais où sont les neiges ?" pentru că mai văd încă texte inspirate ilustrînd fotografiile sau colaje cel mai adesea reușite. Trec peste cele din nr. 46 (de un gust îndoielnic, după părerea mea), ca să mă opresc la nr. 47: "La megafon Petre Roman. Cunoscutul cîntăreț al pariurilor cu agricultura interpretează romanța: "S-au indexat toți trandafirii/ În seara cînd ne-am despărțit: Plîngea pădurea și minerii,/ Plîngea și Sașa liniștit" și la nr. 51: un vînzător de ziare, tare singur, în fața lui doar un singur cumpărător: "După negocierile cu guvernul, presa independentă nu se mai află în grevă. Ea continuă să fie amenințată de teribila cenzură economică a prețurilor. Rămînem, deocamdată, la vechiul nostru preț... Și apoi ? Vom muri și vom vedea..."

Editorialele au rămas la locul lor. Cum le știam, incisive și adevărate, punînd degetul pe rînilor noastre cele de toate zilele: "Marea Jecmăneală", de Radu G. Țeposu, despre manevrele oneroase ale guvernului dlui Stolojan în legătură cu unificarea cursului dolarului. Precedată de retragerea valutei aparținînd prietenilor puterii (avertizați pe ușa din dos), ea a fost urmată de blocarea conturilor fraierilor, întraga valută a acestora fiind înșușită de stat la cursul de 180 lei dolarul.

"Uniunea fesenistă Iliescu", despre cearta Iliescu-Roman, aflată pe atunci la începuturile publicității, Ion Buduca conchide: "Bomba va izbucni în acest partid în ziua în care conflictul Roman-Iliescu va deveni unul mai mult decît personal. Și acesta va fi unul electoral". Avea dreptate.

În numărul 51, Radu G. Țeposu analizează scrisoarea adresată de P. Roman lui Ion Iliescu: "Reproșurile pe care dl. Iliescu le-a auzit timp de doi ani de la opoziție i le face acum, răsplată, chiar fostul său coleg de revoluție, cu care a împărțit gloria mistificărilor electorale". Comparînd-o cu scrisoarea lui Neacșu către judele Brașovului, R.G.Ț. ne avertizează mucalit: "Ca și acela, dl. Roman dă de știre despre venirea dușmanului... Numai că, de astă dată, turcul e chiar dl. Iliescu". "La plebiscit, birjar!", în care Radu Călin Cristea își spune și ne spune cu năduf: "Buna

sau rea, Constituția va sistematiza cearta politică și va favoriza adevărul sau minciuna... Tocmai pentru că o asemenea lege se autentifică din mers prin forța și valoarea civică a societății. Prin cetățean adică. Un cetățean aflat astăzi, aici, într-o derută în masă, în fața unei legi care holbează un ochi repetent. Oricum ar vota, plebiscitul lui tot plebiscit iese."

Ultimul editorial pe 1991, semnat tot de R.G.Ț. și intitulat: "De o sută de orin nul", rezumă și reiterează profesiunea de credință din care s-a născut "Cuvîntul": "Era frig și gerul ne anesteziase spaima și toate speranțele noastre înfloreau ca niște buchete de promovoață printre gloanțele răzlețe care încă mai șfichiuiu aerul Bucureștilui. Atunci a apărut cel dintîi număr ... al acestei publicații care a ieșit cu pieptul gol în fața tuturor ipocriziilor ce începuseră să scoată deja capul din spatele cortinei de plus a nomenclaturii și tot cu pieptul gol s-a opus obrăzniciei cu care vechea securitate a întors chipurile pe dos, revenind la vechile apucături... Rareori "Cuvîntul" a spus DA, cel mai adesea revista noastră a respins nesfîrșitele matrapaslicuri făcute în numele libertății și al democrației, a spus mai degrabă NU noii politici care ne-a făcut de rușine în lume, aruncînd asupra poporului român imaginea unei turme de sălbateci".

Se menține încă foarte bine rubrica "Pac la <Cuvîntul>" care inserează analizele cele mai diverse: "Deputați și senatori de drept comun", de Filip Florian, "Oamenii lui Verdeț au instigat minerii, jandarmii i-au controlat la București iar oamenii lui Roman i-au asmuțit împotriva președintelui", convorbire consemnată de Traian Călin Uba cu avocatul Gh. Simionică, președintele C.O.R.D., "Fillera spaniolă. Diplomați și mafioți", de Cezar Andreescu (despre scandalul cu traficul de copii, afacere ce începeuse să fie cercetată de procurorul Mihai Irimia - de la Procuratura Generală - dar căruia i s-a ordonat să înceteze investigația pentru că "persoane foarte suse au interesul să acopere niște ilegalități foarte, foarte bănoase"), "Frauda electorală, sport național românesc? La votu vii și cu morții", de Tr. Călin Uba. Citez și cîteva din genericile ce însoțesc această rubrică în stilul strămoșescului haz de necaz: "Un cutremur pentru liniștea noastră - referendumul", "Minciuna are picioare scurte. Adevărul nu are deloc.", "Procesul comunismului. Capul pătrat sabia nu-l taie", "Reformă e atunci cînd fiii șefilor noștri devin șefii copiilor noștri". Da.

Excelentă și rubrica "Bîlciul presei" de H. Parcea (de la Harcea-Parcea ?), din care cităm o scurtă secvență: "Din același ziar ("România liberă" N.N.), desprindem mărturisirea scriitorului Virgil Tănase, cel aproape asasinat în urmă cu cîțiva ani:

"Democrația se află în mîinile majorității de la putere". "PCR avea patru milioane de membri". "Scădeți numărul copiilor și al pensionarilor și vedeți ce mai rămîne". Hai, că mai rămîne de-un președinte. Ba chiar și de un guvern. Dar el, Virgil, nu și nu. Că nu mai rămîne. L-au asasinat ori ba securității lui Ceaușescu ? Eu zic că da. E mort, dar scrie."

Nu lipsesc informațiile culturale (rubrica "Vă recomandăm să citiți"), noutățile editoriale, cronica ortodoxă, sport.

În ultimul număr al anului 1991, o "Sorocova tragică" semnată ... anonim (Ars Amatoria & Fiii), cu urarea "Faceți, fraților, ce știți/ Poate supraviețuiți", urare pe care ne-o face și personajul din caricatura alăturată - "Cu ocazia sărbătorilor de iarnă, vă urez să le supraviețuiți" - care personaj seamănă, mai ales la zîmbet cu... În fine.

Am răsfoit și cîteva numere ale "Cuvîntului de ambe sexe", a cărui existență o bănuiesc impusă de necesități foarte financiare. De înțeles. Este un fecioraș al "Cuvîntului" mare, mai ghiduș și mai nonșalant, făcînd totuși puține concesii "gustului marelui public". Cîteva titluri: "Comici vestiți ai comunismului - de la Hrușciiov la Ceaușescu", "Plugușorul FSN (aripa conservatoare", "Vizita Tovarășului Vadim Tudor la Scornicești". În nr. 2/1992 un dicton excelent: "Quo Vadim Cornelius ?" iar în nr. 9/1992: "Trebuie să milităm ca numărul cetățenilor români care intră în Europa să rămînă cel puțin egal cu numărul cetățenilor români care rămîn acasă".

Carmen Vileciu

N.R. Radu G. Țeposu și Ioan Buduca, critici literari (ultimul, autor al unei monografii despre ironie), vin de la fosta revistă studentească "Amfiteatru" care, și pe vremea lui Ceaușescu, reușise să fie o publicație de referință pentru calitatea culturală și neobediința politică.

Independent, în sensul financiar cel mai dramatic, "Cuvîntul" a cărui distanță critică nu iartă nici puterea, nici opoziția, trăiește doar din vînzare (40.000 de exemplare "Cuvîntul", 35.000 de exemplare "Cuvîntul de ambe sexe"), lipsit de orice subvenție, deși ajutoare au sosit în țară pentru presa independentă. La tinerii de la "Cuvîntul" n-au ajuns decît pixuri... E drept, scriu bine.

Diagnosticul și analiza politică (au fost primii care au scris despre posibila alianță a lui Radu Câmpeanu cu Iliescu, în timp ce celelalte ziare de opoziție îi menajau capriciile în speranța unei miraculoase tîmăduiri de vanitate), întrebările lipsite de complezența ale interviurilor, amestecul de onestitate intelectuală și umor negru fac din "Cuvîntul" una din cele mai vii publicații românești, de a cărei supraviețuire depinde integritatea spațiului de libertate intelectuală existent astăzi în țară.

Nu ne pierdem nădejdea că într-o zi Cuvîntul" să fie de găsit la Paris, la FNAC International, alături de celelate publicații din România.

PAVEL CHIIAIA LA 70 DE ANI

cavaleri la începutul
renașterii (1977). În
exil a publicat

Tradiții răsăritene și influențe
occidentale în Țara Românească (1983)
și *Immortalité et décomposition dans
l'art du Moyen Age* (1988), lucrările de
specialitate interesând mult istoricii de artă,
dar și publicul cultivat.

Republicarea romanului *Blocada*, în
1991 la editura Dacia, este nu numai un act
reparator, dar și un nou început. Peste 40 de
ani, Pavel Chihaia a trăit drama despărțirii
de vocația sa - aceea de scriitor - și astăzi el
pregătește pentru tipar cele câteva
manuscrise ținute în sertar în tot acest
răstimp.

Nu putem decât să-i dorim a le vedea în
fine publicate - și astfel pe autorul lor
reîntors după un drum atât deocolit și de
abrupt în comunitatea scriitorilor români.

Om de o rară blîndețe și generozitate,
Pavel Chihaia este în exilul mîncenez o
prezență importantă - un slujitor al culturii
române și al răspîndirii ei în lume, un
militant pentru democrație și pentru valori.

Gelu Ionescu
(Radio Europa Liberă)

O CARTE DE EXCEPȚIE PAVEL CHIIAIA FAȚA CERNITĂ A LIBERTĂȚII

23 convorbiri la
"Europa liberă"

EDITURA
"JURNALUL
LITERAR"

Petre Alexandrescu
Mircea Babeș
Theodor Bacovsky
Nicolae Balotă
Ana Blandiana
Barbu Cioculescu
George Clorănescu
Petru Creția
Alexandru Elian
Sorin Ilfoveanu
V. Ieronim-Stoichiță
Gabriel Liiceanu
Nicolae Manolescu

Adrian Marino
Ion Negoitescu
Alexandru Paleologu
Octavian Paler
Șerban Papacostea
Harald Siegmund
Dumitru Stăniloae
N. Stroescu-Stănișoară
Alexandru Suceveanu
Mihai Șora

Cei ce doresc să-și procure cartea, se pot adresa
autorului: *Hochstr. 19/1 8000 München, 80BRD*
(tel. 089 485238). Prețul, exclusiv porto, 10 DM

Vintilă Horia

"Dieu est né en exil"

Suferințele omului civilizat surghiunit în
barbarie au strînit întotdeauna imaginația.
Cazul lui Ovidiu, exilat la Marea Neagră, a fost
un întreit noroc pentru posteritate: odată pentru
poet, odată pentru exilații de todeauna ai lumii
și odată pentru locuitorii din îndepărtatele -
atunci - meleaguri, numite 12 secole mai târziu,
România.

Într-un poem intitulat "Ovidiu", apărut
mulți ani după romanul "Dieu est né en exil"
(Premiul Goncourt, Paris 1960), Vintilă Horia
scria:

"Cu mini te-am simțit lîngă mine
palid de gnoze, cu mini te-am sculptat
aidoma ție, și cu răbdare de litere
cătredra foamei viilor te-am ridicat..."
(*"Viitor petrecut"*, Salamanca, 1976)

Vintilă Horia, scriitor și român din exil, s-a
identificat cu Ovidiu, modelul exilatului, și i-a
consacrat, sculptîndu-l din cuvinte, unul din
cele mai frumoase romane scrise de un scriitor
român.

Sub formă de jurnal, romanul închipuie
etapele conștiinței și trăirii lui Ovidiu în cei opt
ani de surghiun. Exilat, după cum se știe, în
anul 9 după Christos, din voința stăpînului de
atunci, împăratul August, Ovidiu a fost
condamnat, am spune astăzi, la "domiciliu
obligatoriu" pe malurile Pontului Euxin, într-o
colonie de negustori greci supuși imperiului, la
Tomis. Motivul izgonirii: destrăbălarea Iuliei,
fiica împăratului, de care ar fi fost vinovata
influența poeziei lui Ovidiu asupra moravurilor
- în special "Ars amandi". La Tomis, în fața
mării, pe pămîntul bătut de vînturi sălbatece și
de ierni înghețate, Ovidiu a scris "Tristele" și
"Ponticele", grație cărora vocea marelui exilat a
străbătut veacurile. Despărțit de societatea și

plăcerile lumii civilizate, Ovidiu e chinuit de
amintiri - femei iubite, peisaje italiene,
copilărie și viață de prinț al poeziei - și mîngiat
de o singură speranță: grațierea și întoarcerea la
Roma. Dar mila împărătească nu va veni
niciodată iar Ovidiu va muri în exil la Tomis.

Asupra exilatului depărtarea de patrie și
singurătatea lucrează. Ovidiu se descopera
singur față în față cu el însuși. Viața de pînă
atunci, ambițiile și vanitățile, îi apar din ce în
ce mai străine. Meditînd asupra gloriei
imperiului roman, "pax romana" i se arată ca o
stare precară, bazată pe războaie neîntrerupte,
pe omor și crime. La granițele imperiului,
legiunile se revoltă, sacrificiul uman pe care
este întemeiată puterea imperiului e semnul
limitei atinse dincolo de care a și început
decadența. Cultul împăratului este însoțit de
degradarea moravurilor și de sfîrșitul credinței
în zeii vechi. Delațiunea și frica au înlocuit în
sufletele romanilor vechea dragoste de libertate.
Ovidiu descoperă că la marginea imperiului din
ce în ce mai mulți militari romani dezertează
sau dispar în teritoriile încă necucerite.

Latura inițiativă a romanului o reprezintă
contactul lui Ovidiu cu localnicii, grecii dar
mai ales geții din interior, ale căror femei sînt
adesea căsătorite cu romani deveniți plugari sau
pescari, preferînd libertatea în lumea barbarilor,
apăsării puterii romane. Pămînturile geților se
întind dincolo de Dunăre, spre munții și
pădurile nepătrunse. Ovidiu face o călătorie pe
mare spre Insula Șerpilor, pe Dunăre și în
interior în țara geților și a zeului lor Zamolxis.
Farmecul naturii îl învâlțuie și poetul surghiunit
descoperă blîndețea dealurilor care-i umplu
sufletul de o senzație nouă de pace și liniște.
Într-una din cele mai frumoase scene, Ovidiu
adoarme într-o după-amiază în livada unui get
și visează, înconjurat de zumzetul albinelor,
simbolul pescuitorului de suflete, pe care nu-l
înțelege.

Transfigurată de întîlnirea cu preotul lui

Zamolxis, de lumina care se revărsa asupra lui,
dezbrătat de minciună și de deșertăciunile lumii,
poetul intuiește începutul unor vremuri noi, se
simte alături de "toți cei care în lume așteaptă
ceva". De fapt, umblă un zvon că adevăratul
Dumnezeu s-ar fi născut undeva la marginea
imperiului, în Galilea. La Roma nu se știe
nimic, Tiberiu succesorul lui August domnește
asupra aceleiași lumi care nu mai crede în zei,
dar îi sluiește mai departe. În schimb, acești
geți barbari, mîncători de "malana" (fierură de
mei), purtători de plete și barbă, care cred în
nemurirea sufletului după învățătura zeului lor
Zamolxis, el însuși - se zice - ucenic al lui
Pitagora, sînt mai bine pregătiți decît alte
popoare să primească noua religie, meditează
Ovidiu care, înainte de muri, știe că "se
apropie timpul cînd omul își va regăsi
sufletul".

Citită după 20 de ani de la apariția ei
cartea lui Vintilă Horia nu și-a pierdut nimic
din puterea ei evocatoare. Dimpotrivă. Sufletul
poetic, precum și acuitatea notațiilor, surprind
cititorul cu aceeași impresie de prospețime. Cît
despre tema exilului, ea nu a fost niciodată mai
actuală. Există o turburătoare asemănare între
semnele de sfîrșit ale imperiului roman și mult
comentata criză spirituală a zilelor noastre.
Jurnalul lui Ovidiu, imaginat și semnat de
Vintilă Horia, este un imn creștin, o închinare
naturii și sufletului mioritic, un act de iubire
față de omul get sau trac sau dac și, în cele din
urmă român. Fără să-i excludem nici pe
ceilalți, despre care Ovidiu nu putea să știe,
care au fost atrași de paradisul albinelor și al
cailor fermecați de la poalele munților și și-au
lăsat urmele în sufletul locuitorilor lor.

Sanda Stolojan

(*) Textul pe care-l publicăm mai sus a fost
transmis la Radio Europa Liberă, în 1980.

OANA ORLEA

**Les Années Volées
dans le goulag roumain à 16 ans**

Mai toți cunoaștem talentul de scriitoare al Oanei Orlea și n-am uitat prima ei carte apărută în Franța (1986), "Un sosie en cavale", pentru care a fost invitată la "Apostrophes", emisiunea televizată a lui Bernard Pivot.

În ultima ei carte, apărută tot la prestigioasa editură "Seuil" (aprilie 1992), autoarea rememorează arestarea la 16 ani, pe când era elevă de liceu, și peregrinările printr-o parte a închisorilor politice ale regimului comunist: Rahova, Văcărești, Jilava, Ghencea, Pipera, Tîrgșor, Mislea, Ploiești, Malmaison, Interne. Fără să se vrea acuzatoare, Oana Orlea descrie simplu și chiar cu ironie comportamentul securiștilor și al personalului penitenciar, cu toții recrutați din scursura societății, sau tortura primelor anchete la Rahova, între altele cu căușe care strîng automat, după metodele asiatice introduse de consilierii KGB-ului.

"Același medic, care la Rahova ma internase în spital, a venit să mă vadă. Cred că îl chema Kahane. E teribil să te gîndești că doctorul Kahane ar putea fi astăzi un domn în vîrstă, cu părul cărunt, care toată viața lui n-a făcut decît sa vindece oameni bolnavi. Kahane sau ne-Kahane, cîte lucruri ar avea de povestit acest doctor și alții ca el, chemați să îngrijească deținuții după tortură. Erau chemați să-și dea avizul: "deținutul mai poate rezista la un supliment de tortură?" "Da! De bună seamă, dar cu puțină atenție." Tot ei trebuiau să constate decesul deținuților și să falsifice adevărata cauză a morții... decedat în urma unei crize cardiace... Adevărat! însă numai pe jumătate. Cum ar fi putut un medic, ofițer de securitate să adauge: "criză survenită sub tortură?"

Plină de culoare este evocarea detenției episodice cu deținutele de drept comun:

"Edith recita poezii de Baudelaire și cînta cu voce răgușită "chansonete". Prostituată, tuberculoasă, drogată, inteligentă, moale și totodată curajoasă, își chinuia propriul suflet și pe cel al celorlalte deținute. Și pe ea am întînit-o după ieșirea din pușcărie. Am fost împreună într-o cafenea "self-service" nenorocită, lângă Gara de Nord, singura deschisă după miezul nopții. Edith mi-a recitat poezii, a plîns, mi-a mărturisit ca și-a reluat vechea meserie și că a decăzut mai rău ca înainte. Ca să-mi facă o demonstrație a început să agațe într-un mod foarte sugestiv bărbații din local.

Aceștia, oameni murdari, morți de oboseală sau care se ocupau cu cine știe ce traficuri, au început să se învîrtească în jurul nostru. Edith își păstrase ochii ei gri, extraordinar de mari, însă nu mai avea dinți în gură. Anii au trecut, Edith a apărut din nou - a publicat chiar mai multe poezii de slavă partidului. Avea dinți albi și regulați."

În carte apar clar idealurile tineretului român la începuturile erei comuniste: "Vin americanii". Ei nu puteau înțelege cum un Occident atît de generos, care se lauda că a dezbărat omenirea de tiranie și totalitarism avea să vîndă jumătate din Europa celui mai groaznic despotism asiatic: stalinismul. Pentru ei era un lucru de neînchipuit!

Oana Orlea este introdusă la penitenciarul Mislea într-o celulă, zisă foarte secretă, unde se aflau persoane importante, mai ales soții de foști demnitari, printre care doamna Maria Antonescu, soția Mareșalului. Autoarea descrie demnitatea acestor femei, în groaznicele condiții de detenție și în constanta umilire în care trăiau, toate avînd condamnări mai mari de 10-15 ani. "Viața mea în această celulă nu se putea compara cu ceea ce trăisem pînă atunci. Aceste femei în vîrstă se supuneau unei discipline interioare care le făceau diferite de celelalte deținute. Închisoarea lua o cu totul altă dimensiune: hidosul, grotescul, vulgaritatea erau evitate. Aveam impresia că mă aflam pe un teritoriu unde nimic rău nu putea să mi se întîmple. Programul era riguros: dimineața lecțiile de engleză, istorie, apoi micile treburi de curățenie a celei, la urmă gimnastica. După amiază, pe rînd, fiecare povestea amintiri, cărți, filme, piese de teatru. Extraordinar exercițiu de ținută, de simplitate și de respect mutual al suferinței celuilalt."

Într-o zi, Doamna Antonescu nu a putut să coboare destul de repede de pe priciul de sus ca să se alinieze pentru numărătoarea locotenentului Georgescu. Ploaie de înjurături, suprimarea plimbării la aer care, pentru această celulă ultrasecretă se făcea noaptea, pentru ca locotenentul să-i strige, în cele din urmă: "Scroafă bătrînă". Oana Orlea nu mai poate răbda: "cum puteți vorbi în acest fel cu o femeie bătrînă!" Georgescu îngălbenește, face stînga'mprejur și iese din celulă. Peste un sfert de oră apare gardiana: "Cantacuzino, ia-ți boarfele și ieși". Autoarea este dusă la neagra, o celulă de 1-2 m, cu o rogojină pe jos și o tineț. Rația de mîncare este redusă cu mai mult de jumătate. Oana Orlea este condamnată la trei luni de asemenea regim. O pedeapsă ne mai auzită. În fiecare noapte, locotenentul Georgescu vine pentru o ședință de insulte și înjurături. Imediat dă ordin să se scoată rogojina. Pentru a nu se culca pe beton, Oana Orlea încearca să ațipească ghemuită pe tineț. Locotenentul Georgescu dă ordin să fie scoasă tineț, astfel că, pentru a dormi, deținutei nu-i mai rămîne decît podeaua de beton. Sadismul locotenentului Georgescu se manifestă în multe alte feluri.

Mă întreb unde o fi astăzi tînărul locotenent Georgescu din 1953 ? Probabil, cum bine spune Oana Orlea, este un domn bătrîn, cu părul cărunt, colonel sau general de securitate (sau cum i-o fi spunînd astăzi), poate adjunct al lui Măgureanu sau consilier al președintelui Iliescu.

Cu modestia ei obișnuită, Oana Orlea recunoaște că n-a fost închisă în vreuna din cele mai groaznice pușcării ale regimului comunist: Pitești, Aiud, Canal etc. Pentru cei care nu știu, cum ar fi citorul francez, ea evocă în cîteva cuvinte Piteștiul, aceasta experiență unică în Europa, cunoscută doar de regimurile comuniste asiatice din China, Vietnam și kmerii roșii. Tortura era aplicată direct în celulă, 24 de ore din 24, de deținuții deveniți torționari calificați împotriva altor deținuți. Supravegherea permanentă făcea imposibilă sinuciderea. Tentativa de sinucidere era, de altfel, pedepsită cu cele mai cumplite torturi. Un deținut considerat prea credincios a fost răstignit pe ușa celei cu piroane furnizate de administrația penitenciarului. Un preot a fost silit să binecuvînteze tineț și să împărtășească pe deținuți cu conținutul ei. Tartorul acestui infern a fost Nicolski, stins de curînd din viață netulburat, la domiciliul său bucureștean...

Dacă Oana Orlea a scăpat cu viață este pentru că al doilea soț al bunicii ei era George Enescu. Comuniștii nu țineau deloc ca marele muzician să afle de metodele lor. Comunistul monden Petru Groza mai trăgea nădejde să-l aducă pe Enescu în RSR. Ca urmare a acestei împrejurări, după multe alte suferințe, Oana Orlea, care nu a fost niciodată condamnată de vreo instanță judecătorească, este transferată la Ministerul de Interne, unde, se reintîlnește cu Doamna Antonescu. Într-o seară este condusă în biroul ministrului de Interne, Alexandru Drăghici - unul din cei mai mari criminali alături de Nicolski, Walter Roman, Dulbergher și mulți alții care au organizat securitatea - după care o mașină cu perdeluțe a securității o depune în apropierea casei familiale.

Rareori o carte de memorii a reușit, în atît de puține pagini, să dea o dimensiune mai exactă realității penitenciarelor politice, pe care s-a bazat guvernării partidului comunist în România.

Vlad Stolojan

Dorin Cretu

și

Jose Garcia-Cordero

laureați ai premiului de pictură

pe 1991, "Novembre à Vitry"

își expune lucrările la

Vitry sur Seine

galeria municipală

59 av. Guy Moquet

între 14 mai și 7 iunie 1992

în fiecare zi, de la 14 la 19

(în afară de sîmbătă)

Biroul de Presă al Majestății Sale Regele autorizează Asociația Uniunea Pentru Regele Mihai să transmită următorul comunicat:

Majestatea Sa Regele Mihai al României însoțit de Majestatea Sa Regina Ana și de Alteța Sa Regală Principesa Margareta vor fi la Paris între 25 și 31 mai 1992, cu ocazia prezentării cărții "MICHEL DE ROUMANIE - LE REGNE INACHEVE, publicată la editura M. Lafon : nr. 1.

Majestatea Sa Regele va participa la o serie de emisiuni de radio și televiziune și va întâlni personalități politice franceze de prim plan.

Familia Regală va întâlni deasemenea comunitatea română din Franța.

Asociația Uniunea pentru Regele Mihai va face cunoscut programul vizitei Familiei Regale în timp util.

□ Corneliu Coposu, invitat de la Liga Studenților din Politehnică (23 aprilie) a explicat că unicul candidat al CD va fi desemnat din cele 15 propuneri înregistrate pînă acum, pe baza unui sistem de electori al fiecărui partid. "În România de azi toți, mai ales tinerii sînt obligați să facă politică, atitudinea contrară echivalind cu indiferența față de viitorul țării".

□ Biserica Sf. Nicolae (din apropierea Universității București) adăpostește din ianuarie 1992 paraclisul universitar, primul lăcaș sînt al studenților după 45 de ani de comunism. Preotul Vasile Gavrilă, pe care studenții îl socotesc părintele lor spiritual, oficiază aici slujbe care se adresează numai studenților și săptămînal ține pentru ei o vecernie. Se intenționează organizarea unui curs pentru studenții care vor să obțină atestatul de predare a religiei în școli, și un atelier de icoane.

□ În perioada 1990-1992 au emigrat 200.000 de români, dintre care 121.500 cetățeni de origine germană și 28.000 de origine maghiară. Majoritatea au vîrsta între 18 - 40 ani și 11.000 sînt absolvenți ai unor institute de învățămînt superior (A.R.Pess România liberă, de la Serviciul Emigrării al Direcției Pașapoarte)

Academia Americano-Română de Științe și Arte (ARA) anunță cu adîncă durere plecarea dintre noi, la 15 aprilie 1992, a lui MIRON BUTARIU care, timp de peste 10 ani a fost membru în Comitetul de Conducere al Academiei, secretarul său general, laureat cu Diploma Specială ARA pe anul 1985.

Miron Butariu a fost un remarcabil publicist, veteran al vieții politice din România și din exil, patriot înflăcărat, luptător pentru libertatea poporului român.

Amintirea luminoasă a acestui om plin de înțelepciune, de tact, și de o mare generozitate va trăi veșnic în inima noastră. El și-a încheiat lungă și rodnică viață dăruind românilor din țară și de peste hotare o carte de amintiri plină de miez: "O viață de om".

La ceremonia funebră care a avut loc la Biserica Sfînta Treime din Los Angeles a participat o delegație a Comitetului de Conducere ARA. Președintele Academiei prof. Maria Manoliu Manea a rostit o cuvîntare de rămas bun. A fost depusă o coroană de flori din partea Academiei.

Cel de al XVII-lea Congres al Academiei, care va avea loc la începutul lunii iunie la Universitatea californiană de Stat din Northridge, la începutul lunii Iunie a.c., va evoca viața și personalitatea acestui distins intelectual român.

CASA ROMÂNEASCA CENTRUL ROMÂN DE CERCETARI DIN PARIS

Anunță conferința Excelenței sale, dl. ALEXANDRU PALEOLOGU, *Prete-moi ta plume*, din ciclul "Mémoire et société", vineri, 15 mai, la Sorbona (rue St. Jacques), amfiteatrul Michelet, la orele 18,30

Anunță conferința Prof. ALEXANDRU CĂLINESCU, *L'image de la France dans la littérature roumaine d'après-guerre. Cupure et retrouvaille*, care va avea loc vineri, 22 mai, la Sorbona (rue St. Jacques); amfiteatrul Michelet, orele 18,30.

UN DESTIN

Călugăria Guido Popp s-a născut în 1907, la Paris, tatăl ei era român și mama franțuzoică. După studii de medicină la București, la venirea comuniștilor se refugiază în Franța. Intrînd în ordinul misionar al Maristelor, conduce 40 de ani un spital în Zair, unde adesea era singurul medic la 300 de bolnavi. Devine legendară printre misionari: la 80 de ani continua să opereze, cel puțin o dată pe zi.

În 1990, în loc să se pensioneze, după o scurtă trecere prin Paris, decide să lucreze la un spital din Ruwanda, țară aflată în plin război civil. În cele câteva rînduri ale unui testament lăsat la mînăstirea pariziană din rue Lecourbe, scria că atunci cînd Dumnezeu îi va răpi sănătatea, înseamnă că nu mai are nevoie de ea ("La Croix" din 28/III/1992).

A fost împușcata de rebeli, împreună cu o tînără infirmiera, în noaptea de 25 spre 26 februarie 1992.

Printre atîtea zgomotoase deșertăciuni, destinul mult exemplar al misionarei Guido Popp se merita cunoscut. Sperăm ca, din lumea dreptilor, să ne ierte indiscreția...

Biserica Ortodoxă și Biserica Unită Română din Paris, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România (Filiala Franța) vă invită sa participați la pelerinajul de la Soultzmatt (Alsacia, pe șosea dintre Colmar și Belfort, lînga gara Rouffach), unde odihnesc 687 soldați români, căzuți în primul război mondial ca aliați ai Franței. A fost invitată și Familia Regală.

Plecarea va avea loc cu autocarul, din fața Bisericii Ortodoxe Române, în noaptea de 5 spre 6 iunie, la ora 1. Înapoierea, în seara zilei de 6 iunie.

Sîmbăta 6 iunie, la orele 13, va avea loc un parastas la cimitirul român din Soultzmatt, impresionant lăcaș de veci, situat într-o pădure.

Costul pelerinajului: 200 FF. Înscrierile se fac la casieria Bisericii Ortodoxe.

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

NATURALIZARI

"Journal Officiel", din 26 aprilie și 3 mai 1992 publică numele următoarelor persoane, originare din România, care au obținut naturalizarea franceză: Bene Alexandra Lucia, născută la Brașov, Bene Marcel Valeriu, născut la Cluj, Bene Tamara (n. Modval), născută la Chișinău, Giurcea Irina Ioana, născută la București, Giurcea Bogdan Alexandru, născut la București, Panait Orășanu, născut la Brăila, Ștefania Orășanu (n. Bucur), născută la Brăila; Dobreu Dimitrie, născut la Arad; Dobreu Saveta (n. Munteanu), născută la Botoșani; Golstein Isidor, născut la Botoșani; Iovescu Decebal Ovidiu, născut la Timișoara; Marchis Flavia, născută la Timișoara; Provian Călin Alexandru, născut la București.

le combat

Directeur: Michel Korné 7/05/92
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 182

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent
USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 633520 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

POUR QUI SONNE LE GLAS ?.....

La violence nationaliste a surpris l'Europe Occidentale qui, pendant des décennies, a vécu persuadée que les conflits nationaux étaient dépassés et que l'esprit communautaire prenait peu à peu le dessus. Et voilà que surgit la guerre nationale en Yougoslavie, pays dont les médias et beaucoup d'hommes politiques occidentaux ont vanté, durant des années, les mérites justement à propos de la prétendue solution titiste des problèmes nationaux. D'autres conflits ont éclaté ou sont en gestation dans l'ancienne Union Soviétique. Le virus nationaliste de fragmentation n'épargne plus les ensembles étatiques, même les plus anciens. Il ne s'agit pas de conflits d'un "autre âge", comme on le dit souvent en pensant que ça n'arrive qu'aux autres : ces conflits sont, malheureusement, notre réalité à tous, c'est la réalité de l'Europe d'aujourd'hui.

La crise Yougoslave a une importance exceptionnelle pour l'Europe. Elle déstabilise non seulement cet espace, mais tout notre continent. C'est le pays où, pour la première fois depuis le partage de l'empire romain par Théodose au IVe siècle, et la séparation de l'Eglise sept siècles plus tard, des peuples, appartenant aux religions occidentales et orientales, se sont retrouvés dans le même ensemble. La Yougoslavie condensait le problème de l'Europe entière, de la Communauté de tous les peuples européens de l'Ouest et de l'Est, de Byzance, de Rome, de la Réforme. C'est pour cette raison que l'on peut affirmer que l'avenir de l'Europe passe par la solution du problème yougoslave. L'Europe ne peut être bâtie sur les antagonismes religieux, nationaux ou de civilisation. Elle peut encore moins être construite contre un de ses peuples ou une partie d'elle-même. L'Europe est la patrie de tous ses peuples, aussi bien de ceux de l'Ouest que du Centre et de l'Est. Dans un monde, dont la transformation et l'unification s'accélérent, l'Europe ne peut être conçue que globalement, ne se limitant ni à la Communauté des Douze, ni à des frontières arbitraires ou imaginaires, comme celle, souvent évoquée, de Brest à Brest, qui rejette pratiquement les Européens orientaux dans les ténèbres extérieures. Il n'y a qu'une Europe de l'Atlantique à l'Oural et au-delà.

L'implosion du système totalitaire représente un défi gigantesque. Sorties du communisme, les sociétés libérées du Centre et de l'Est sont non seulement terriblement en retard par rapport à l'Occident, mais sont porteuses, comme on l'a vu, de contradictions, d'antagonismes et de conflits longtemps comprimés et cachés. De surcroît, dans la phase actuelle de leur libération, les anciennes structures, formées sous le totalitarisme, toujours en place, jouent un rôle prépondérant. Leur mentalité, leur sectarisme et leur intransigeance, liés à leur volonté de conserver coûte que coûte les privilèges, ne facilitent guère une transition pacifique.

Devant la dislocation du système totalitaire, la Communauté européenne doit, à tout prix,

conserver sa cohésion et sa solidarité, mais rester très ouverte envers les peuples du Centre et de l'Est et disposée à entamer, dès maintenant, le processus de l'unification européenne. Ce qui compte dans cette immense entreprise n'est pas uniquement l'élément matériel, mais aussi et davantage encore l'élément psychologique et politique. La Communauté européenne doit bien se garder de laisser se développer, en son sein, la politique des sphères d'influence et des alliances d'antan, ce qui est, certes, très difficile, mais indispensable pour la réussite communautaire. Sinon, le syndrome de feu l'empire habsbourgeois, avec ses phobies et ses complexes de supériorité, annoncerait une maladie mortelle qui n'épargnerait pas la Communauté européenne.

La démocratie allemande, par ailleurs exemplaire, passe actuellement un examen décisif face à la crise yougoslave et aux solutions qui doivent lui être apportées. Jusqu'à l'unification, elle a tout fait pour libérer le peuple allemand du poids du passé et pour faire entrer dans son esprit une autre perspective : la perspective européenne. Mais, avec l'affaire yougoslave, dans l'opinion publique allemande (et autrichienne) les réflexes anciens sont revenus au galop ! En se persuadant qu'il s'agit d'une bonne et juste cause lutte pour la démocratie contre le communisme et pour l'autodétermination des peuples, elle a perdu, à quelques exceptions près (mais qui n'en sont pas moins encourageantes pour autant), toute mesure pour sombrer dans une campagne anti-serbe, ne distinguant plus le peuple serbe de son gouvernement ! On n'hésite pas à affirmer que la Serbie, par sa "barbarie" démontre qu'elle ne fait nullement partie de l'Occident civilisé ! Comme s'il s'agissait actuellement de l'Occident et non de l'Europe tout entière. C'est presque le cri de guerre de 1914 : "Serbien muss sterben !" (La Serbie doit mourir) ! On croit rêver ! Tout ce qui était enfoui dans le subconscient depuis Sarajevo et les deux guerres mondiales revient, cette fois-ci au nom de l'Europe et de la démocratie !

L'opinion publique en Serbie, poussée par ses dirigeants peu scrupuleux dans leur détermination de se maintenir au pouvoir et jouant la carte nationaliste à fond, réagit comme en 1914 et 1941. Elle a tout de même une circonstance atténuante, celle de sortir directement du congélateur communiste. Cette opinion n'a pas eu le temps de se rendre compte des changements qui se sont produits en Europe Occidentale et dans le monde. Elle comprend d'autant moins qu'un peuple allié, qui a fait plus que son devoir, international pour la victoire des démocraties au cours des deux dernières guerres, soit traité par ces mêmes démocraties sans grands égards ! Aujourd'hui, pense-t-on en Serbie, il est très facile de se proclamer démocrate et de s'autodéterminer, alors qu'il aurait fallu le faire pendant la grande lutte, dans les années sombres de "Neues Europa". En mars 1941, où commence pratiquement, "la solutions finale" pour les Juifs en Europe, c'est à

Belgrade qu'a été déchiré le pacte avec Hitler (la communauté juive s'en souvient) et que la chasse aux Serbes a commencé. Ce n'est pas le peuple croate qui a amené les outsachis à Zagreb, mais bien l'Allemagne nazie, qui est en fait, la grande responsable de leurs crimes : massacres de centaines de milliers de Serbes, port de brassards par les Orthodoxes et les Juifs, plus de deux cent mille conversions religieuses forcées en plein XXe siècle, etc. Et cette opinion publique serbe, qui se dresse de plus en plus contre les gouvernements actuels, se souvient aussi, qu'en 1944/1945 ni ses représentants à Londres, ni la résistance populaire en Serbie et au Monténégro n'ont jamais accepté le communisme et que celui-ci, incarné par Tito, a été imposé par les accords de Churchill et Staline et par l'armée du maréchal Tolboukhine. On pourrait ainsi continuer à citer indéfiniment les griefs des Serbes.....

Mais cette discordance entre les opinions publiques allemande et serbe cache des vérités plus profondes. Peut-on faire l'Europe en attisant l'antagonisme contre un peuple, aussi petit soit-il, parce qu'il n'est pas "obéissant" et qu'il n'accepte pas les solutions qui lui paraissent, peut-être à tort, comme une vengeance d'un passé qu'il croyait à jamais révolu. Jadis, les Empires centraux s'étaient trompés sur la psychologie du peuple serbe. La Communauté européenne, sous l'influence de l'opinion publique allemande, va-t-elle commettre la même erreur ? Pour les Serbes, c'est une question d'éthique. Les Serbes ressentent, comme le disait le grand géographe Jovan Cvijic, toute injustice "au point de ne pouvoir s'empêcher de réagir, malgré les raisons qui leur conseilleraient de ne rien faire. Les motifs moraux l'emportent généralement chez eux sur les intérêts matériels.

Le monde extra-européen, pour des raisons diverses et souvent opposées, n'est pas indifférent à ce qui se passe en Yougoslavie et juge le comportement de la Communauté.

La question des minorités est déterminante pour la solution pacifique du problème yougoslave; elle implique l'engagement actif et les garanties nécessaires de la Communauté européenne et de l'ONU.

L'Europe est à la croisée des chemins. La voie choisie dans la crise yougoslave n'indique pas encore la réponse à la question : pour qui sonne le glas ? Pour l'esprit d'Empire et le nationalisme ? Ou pour la Communauté elle-même et l'Europe ? Paris, le 16 mars 1992

Dragas Keseljvic - Marco Krstic -
Djordje Radovanovitch

(Les signataires sont fondateurs du Groupe de Paris qui, depuis 1971, rassemble les intellectuels de l'Europe du Centre et de l'Est (y compris l'ancienne URSS) et initiateurs des Rencontres yougoslaves qui se tiennent, depuis douze ans, régulièrement à Londres.)

L'aide de 24 milliards de Dollars USA accordée par les sept pays industriels à la Russie ne saurait résoudre ses problèmes si elle n'est pas accompagnée d'une série de mesures économiques et politiques.

Parmi les mesures économiques nous rappelons la nécessité d'un Fond de Stabilisation pour l'Europe du Centre et de l'Est, évoqué dans le Combat Nr. 178 du 7/3/92, afin de faciliter le financement des échanges entre les états de l'ancien COMECON ainsi que la stabilisation de leurs monnaies.

L'argent seul ne suffit pas. Si les 24 milliards destinés aux achats de biens d'équipements et de consommation étaient gérés par l'Etat Russe, ou par les entreprises qui en dépendent, ils seraient inévitablement gaspillés pour la plus grande partie, soit pour combler le déficit budgétaire qui risque d'atteindre 400 milliards de roubles en 1992, cependant que l'autre partie finirait dans les poches de la mafia locale, qui redistribuerait les produits importés en Russie.

Certes, les Etats donateurs ne peuvent se charger de la distribution des biens de consommation, mais rien ne s'oppose à créer des sociétés mixtes avec la participation de chaînes de distributions occidentales, qui soient chargées de distribuer les produits et d'en réinvestir les bénéfices dans les pays respectifs. Les sommes en monnaie locale aussi bien que l'aide en devises destinée aux équipements pourraient servir à certains investissements essentiels sans lesquels l'ensemble de l'économie russe et des autres états, aurait du mal à se transformer.

Nous rappelons également la nécessité de construire des autoroutes qui permettent de relier les extrémités de la Russie et de l'ancienne URSS, soit St Petersburg à Vladivostok, Mourmansk à Erevan, etc... C'est de la sorte que l'on pourra rapprocher les peuples européens pour les faire cohabiter, paisiblement dans le cadre de l'Europe Globale mais aussi développer l'économie.

La construction des autoroutes est en effet indispensable pour aider à sortir les petites villes et les villages de leur isolement. Les autoroutes sont en effet au moins aussi importantes pour moderniser l'agriculture que l'industrie.

L'agriculture russe comme celle de la plupart des autres Etats qui faisaient partie de l'ex-URSS se heurte non seulement au refus de l'ancienne nomenclatura à distribuer des terres mais également à la réticence des paysans à les exploiter. Cette réticence est due au manque d'outils pour travailler la terre, les machines appartenant aux anciens kolkhoses, mais aussi au manque de débouchés facilement accessibles qui permettent de valoriser les produits agricoles. Certes les fruits et les légumes cultivés dans les républiques du Sud, en Géorgie et en Moldavie sont vendus dans les grandes villes russes ou ukrainiennes, mais à des prix tellement élevés que peu nombreux sont ceux qui peuvent les acheter. Une bonne partie reste de ce fait non cueillie alors que ces produits manquent sur les marchés.

Pour d'autres cultures, ayant une rentabilité moindre telles les céréales, la situation est encore pire.

Le rôle des autoroutes est tout aussi important pour permettre le développement dans les villages et les petites villes, des petites industries, non seulement agro-alimentaires, mais aussi toutes celles qui nécessitent de la main-d'oeuvre abondante. Or ce sont ces petites et moyennes entreprises qui peuvent transposer sur le plan de l'économie les changements politiques qui ont eu lieu depuis 1989 et les faire pénétrer dans l'ensemble de la Russie et des autres républiques de l'ex-U.R.S.S.

Il ne faut guère oublier que le régime communiste avait privilégié sciemment les grosses entreprises industrielles, commerciales aussi bien qu'agricoles, afin de contrôler les milliers de salariés qui en faisaient partie. En même temps, l'U.R.S.S n'a construit que peu de

routes préférant se servir du chemin de fer, de l'avion et de la navigation fluviale qui étaient facilement contrôlables par l'Etat et qui reliaient par des embranchements directs les grandes entreprises ou les "plateformes industrielles" de centaines d'hectares où ces entreprises étaient placées. Les transports routiers, même lorsqu'ils étaient contrôlés par des entreprises d'Etat, échappaient bien plus aisément au contrôle centralisé.

Une économie libérale qui veut encourager l'initiative privée se doit de faciliter les contacts par la route et donc la construction des autoroutes.

Ni le gouvernement russe, ni ceux des autres républiques de la C.E.I. ni même ceux de l'Europe du Centre, les ex-Etats satellites de l'U.R.S.S. ne sont en mesure de réaliser une telle oeuvre dans les délais nécessaires de deux à trois ans. Il n'y a pas non plus d'entreprises privées dans ces états qui puissent le faire. C'est pourquoi l'intervention de grandes entreprises de construction occidentales se justifieraient également dans ce domaine étant entendu que le financement se ferait avec les crédits en devises et en monnaies locales, évoqué précédemment.

Les crédits occidentaux ne devraient pas constituer une aide mais bien des investissements. L'idée de l'aide est compromise aussi bien en Occident, où les contribuables sont de plus en plus réticents à la financer, que parmi les Européens du Centre et des ex-républiques soviétiques.

Ces derniers considèrent que les "aides" ne sont que des moyens de pénétration économique dont le but est de permettre à l'Occident de s'implanter, voir de contrôler les économies de leur pays.

Présenter les crédits comme des investissements ne pourrait qu'assainir les rapports en rétablissant dès le départ un équilibre, ne fût-ce que psychologique, entre les Européens de l'Ouest et de l'Est. Investir suppose en effet prendre un risque en vue d'un bénéfice futur. Cet équilibre ne saurait d'ailleurs pas se borner au plan psychologique. Il faudrait que les entreprises financées par les crédits occidentaux s'engagent de par leurs statuts à mettre en vente au terme de 5 ou 10 ans, une partie substantielle de leurs actions, réservées aux citoyens et payables dans la monnaie des états où elles exercent leurs activités.

Ainsi, une société de construction d'autoroutes qui traverse plusieurs états serait financée en partie en devises cependant que les dépenses locales seraient couvertes dans les monnaies de chaque pays. Une fois l'autoroute achevée, son entretien serait assuré par les péages encaissés dans chaque monnaie et le remboursement des crédits consentis par l'Occident serait obtenu par la vente des actions de cette société.

Certes, de telles investissements comportent des risques qu'aucune entreprise Occidentale ne souhaite prendre actuellement. C'est pourquoi l'intervention des Etats Occidentaux est nécessaire. En effet un tel projet dépasse les moyens de la seule Banque Européenne de Reconstruction et Développement, et même de la Banque Mondiale. Les moyens supplémentaires peuvent venir du Fond de Stabilisation ou des crédits gouvernementaux du Groupe des 7 pays industriels.

L'étude des projets, l'organisation des Appels d'offres internationaux et les modalités de financement peuvent cependant être confiés à ces banques internationales qui connaissent mieux que d'autres les difficultés mais aussi les possibilités offertes par l'Europe du Centre et de l'Est.

Ainsi les chaînes de distribution pourraient assurer par la suite la distribution des produits fabriqués localement.

Le manque de réseau de distribution n'est toutefois qu'un des obstacles au développement de l'économie privée dans cette partie de l'Europe.

Les mesures politiques doivent avoir pour objectif le démantèlement de la bureaucratie politique et administrative qui constitue l'héritage étouffant du totalitarisme. C'est à cause de cet héritage que la crainte subsiste de voir s'instaurer en Europe du Centre et de l'Est (ex-URSS) des dictateurs de droite qui menacent la paix de notre continent.

Pour vaincre les velléités totalitaires il ne suffit pas de démanteler les anciennes structures, il faut les remplacer par des structures nouvelles et surtout, promouvoir une conception politique nouvelle.

Cette conception ne saurait être celle de l'Etat National vers lequel tendent certaines des républiques de l'ex-URSS, car un tel Etat ne répond ni aux besoins d'une économie continentale voir mondiale, ni aux aspirations des peuples qui en feraient partie.

Si le sentiment national doit être respecté et de ce fait, le cadre administratif des états actuels doit être maintenu, il est indispensable d'encourager d'une part l'autonomie locale, celle des provinces traditionnelles, des villes et des communes, et de l'autre les institutions continentales.

Pour le développement de ces derniers, le cadre de la Conférence sur la Sécurité et Coopération en Europe (C.S.C.E.) à laquelle participent le Canada et les U.S.A., semble le meilleur. Ce cadre rétablit l'équilibre entre la partie ex-totalitaire de l'Europe et les institutions démocratiques que les Européens et Américains du Nord ont forgé en commun depuis le XVIIème siècle.

Certes le rôle de la C.S.C.E. devra évoluer. Conçu pour empêcher le conflit militaire Est-Ouest et pour promouvoir les Droits de l'Homme, la C.S.C.E. devra se charger des problèmes économiques et juridiques, de l'harmonisation des administrations, de l'enseignement, de la santé publique et de la protection sociale, autant de domaines qu'elle n'avait pas explorés.

Il faut espérer que les tendances isolationnistes américaines n'empêcheront pas la C.S.C.E. à s'engager dans cette voie car, dans ce cas, le processus d'uniformisation entre l'Europe de l'Ouest et celle du Centre et de l'Est, se déroulera quand même, mais dans un cadre dont les Américains du Nord seront exclus et dans lequel les traditions totalitaires seront moins bien contrebalancées.

Les mesures économiques et politiques doivent aller de pair. Pour cela des changements profonds dans l'opinion publique sont nécessaires car le système totalitaire avait concentré dans les mains du pouvoir politique, du K.G.B. et des chefs de l'armée, la quasi-totalité des pouvoirs et de l'autorité.

Dans une Europe libérée de la menace militaire, les chefs de l'armée n'ont pas à intervenir sur la politique et le rôle des services spéciaux doit se borner à lutter contre le terrorisme, la subversion là où elle subsiste et la drogue. Quant au pouvoir politique, son rôle devra diminuer au point que plus des neuf dixièmes de l'activité économique et sociale se déroulent sans que le pouvoir politique ait à intervenir.

Pour accélérer l'évolution des esprits, des moyens de diffusion importants sont nécessaires, d'autant plus que les partisans de la conception totalitaire ne manquent pas de ces moyens. Dans les ex-Etats communistes, l'ancienne nomenclature qui dispose d'une partie de la presse, s'en sert pour exacerber le chauvinisme et la xénophobie. Cette nomenclature mène le combat contre l'Europe dans l'espoir d'isoler chacun des peuples afin de maintenir son emprise.

Même si ces tentatives sont vouées à l'échec, comme l'ont démontré les élections dans plusieurs pays, elles retardent à la fois l'unification du continent, le développement des peuples qui vivent dans l'Europe du Centre et de l'Est et l'aide que l'ensemble de l'Europe peut apporter aux peuples des autres continents.